

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 319

van **JEROEN TIEBOUT**

datum: 10 januari 2023

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Jeugddelinquentierecht - Gemeenschapsdienst

Gemeenschapsdienst is een maatregel van de jeugdrechter waarbij de jongere een bepaald aantal uren moet werken. Het gaat om een prestatie van opvoedkundige aard en algemeen nut. De jeugdrechter kan gemeenschapsdienst opleggen bij beschikking voor maximaal 30 werkuren of bij vonnis voor maximaal 150 uren. De uitvoering ervan gebeurt in de vrije tijd en is onbezoldigd. De prestatie vindt steeds plaats in een openbare dienst, bv. van een stad, provincie of OCMW, of bij een vzw.

Gemeenschapsdienst is een belangrijke alternatieve sanctie waarbij de jongere zijn verantwoordelijkheid leert op te nemen door de handen uit de mouwen te steken en de schade aan de gemeenschap te herstellen. Het is een manier om hen een straf op te leggen die ze 'voelen', maar ook om hen plichtsbewust te maken, en werkervaring op te laten doen naar de toekomst.

1. Hoeveel jongeren hebben de laatste vijf jaar (2018-2022) een gemeenschapsdienst opgelegd gekregen? Kan de minister daarbij een onderscheid maken per gerechtelijk arrondissement?
2. Hoeveel uren worden er opgelegd?
3. Zijn er verschillen in het aantal opgelegde gemeenschapsdiensten en aantal uren per regio merkbaar? Wat zijn daar de oorzaken van?
4. Is er een stijging of daling merkbaar, zowel bij het aantal opgelegde gemeenschapsdiensten als bij de zwaarte van het aantal uren? Wat zijn de redenen daarvoor?
5. Kan de minister een opsomming geven van welke soort gemeenschapsdiensten er worden opgelegd?
6. Voor welke feiten wordt een gemeenschapsdienst opgelegd? Kan de minister voor de laatste vijf jaar een opsomming geven van het aantal gemeenschapsdiensten voor bepaalde feiten?
7. Kan de minister een opsplitsing maken van de leeftijd van de jongeren die een gemeenschapsdienst opgelegd krijgen, voor de laatste vijf jaar?
8. Hoeveel van deze gemeenschapsdiensten werden positief afgesloten de laatste vijf jaar? Is daar een evolutie merkbaar? Indien niet positief afgesloten, werd er dan een alternatieve sanctie opgelegd?
9. In hoeveel gevallen werd er in het kader van een positief project gekozen voor een gemeenschapsdienst?

ANTWOORD

op vraag nr. 319 van 10 januari 2023

van **JEROEN TIEBOUT**

1. Het aantal gemeenschapsdiensten bedroeg de voorbije vijf jaar: 537 in 2017, 571 in 2018, 554 in 2019, 435 in 2020 en 445 in 2021. De cijfers voor het werkjaar 2022 worden momenteel nog verwerkt. Het aantal gemeenschapsdiensten is relatief stabiel de voorbije jaren. Voor de jaren 2020 en 2021 liggen de cijfers iets lager, maar dit is te wijten aan corona. Gelet dat de cijfers voor de gemeenschapsdiensten op de meeste parameters vrij stabiel zijn, worden hieronder de meest recente cijfers weergegeven met indien relevant de vermelding van de evolutie.

De cijfers uitgesplitst voor 2021 naar de cijfers per afdeling gerechtelijk arrondissement geeft onderstaande verhoudingen:

Aantal gemeenschapsdiensten per afdeling gerechtelijk arrondissement - 2021	
Antwerpen	164
Brugge	13
Brussel	20
Dendermonde	64
Gent	19
Halle-Vilvoorde	27
Hasselt	42
Ieper	4
Kortrijk	29
Leuven	7
Mechelen	2
Oudenaarde	14
Tongeren	9
Turnhout	23
Veurne	8
Totaal	445

2. Naar aantal uren blijkt uit het cijferrapport van 2021: in 36,5% van de gemeenschapsdiensten worden 30 uren opgelegd. In 12,5% is dat 20 uren (18,5% in 2020). Er is wel een stijging bij 40 uren (van 12% naar bijna 18%) en ca. 10 % zit op 60 uren. Een volledig overzicht van het aantal uren voor het werkjaar 2021 wordt weergegeven in onderstaande tabel:

<i>Aantal opgelegde uren</i>	Andere	Beschikking	Vonnis	Aantal afhandelingen	
8		1		1	0,2%
10		2	3	5	1,1%
12			1	1	0,2%
15		6	3	9	2,0%
16			2	2	0,4%
18			1	1	0,2%
20		37	19	56	12,6%
21		1		1	0,2%
24		9	5	14	3,1%

25		2	3	5	1,1%
28			2	2	0,4%
30	4	113	45	162	36,4%
32		1		1	0,2%
33			1	1	0,2%
35		2	6	8	1,8%
36		1		1	0,2%
40		47	32	79	17,8%
43		1		1	0,2%
45			7	7	1,6%
50		4	7	11	2,5%
56			1	1	0,2%
60		19	27	46	10,3%
65			1	1	0,2%
70			1	1	0,2%
80		1	16	17	3,8%
100			7	7	1,6%
120		1	1	2	0,4%
200			1	1	0,2%
220			1	1	0,2%
TOTAAL	4	248	193	445	100%

3. Verwijzend naar de tabel onder vraag 1 zijn er de evidente verschillen tussen de afdelingen van de gerechtelijke arrondissementen, zoals naar grootte (aantal inwoners van de afdeling), het aantal inkomende dossiers op niveau van de jeugdrechter en jeugdrechtsbank,... Wel zijn er – ook voor de gemeenschapsdienst – regionale verschillen, bijv. afdelingen van gerechtelijke arrondissementen met een verhoudingsgewijs laag aantal gemeenschapsdiensten. Dergelijke regionale verschillen zijn het onderwerp van opvolging en overleg met de betrokken diensten in functie van bijv. regionaal overleg met de jeugdparketten en jeugdrechters in functie van bijsturing. Het is een opdracht om permanent de cijfers naar instroom te monitoren.
4. Verwijzend naar het antwoord op vraag 2 merken we een stijging van het aantal uren. Deze evolutie is op zich logisch gelet op het aantal uren in de voorbereidende rechtspleging in het vorige decreet beperkt was tot maximum 30 uren. In het huidige jeugddelinquentierecht is dit verstrengd en bedraagt dit nu 60 uren. Idem voor tijdens de rechtspleging ten gronde, met het vorige decreet bedroeg dit maximum 150 uren en met het jeugddelinquentierecht werd dit op maximum 220 uren gebracht.
5. De gemeenschapsdienst wordt begeleid door de 10 Vlaamse diensten voor herstelgerichte en constructieve afhandeling (HCA). De gemeenschapsdienst wordt gepresteerd in tewerkstellingsplaatsen die als 'non-profit' of van 'sociaal, cultureel, maatschappelijk of humanitair nut' kunnen omschreven worden. Het gaat dan concreet over: lokale besturen (containerpark, groendienst, technische dienst, jeugdhuis,...), zorg- en welzijnsinstellingen (bijv. rust- en verzorgingstehuizen, ziekenhuizen,...), specifieke instellingen zoals bijv. drughulpverlening, NGO's,..., provinciale domeinen, kringloopwinkels, dierenasiel, kinderboerderij,... .
6. Zie onderstaande tabel voor het werkjaar 2021. De drie grootste categorieën, i.c. eigendoms-, persoons- en druggerelateerde delicten zijn stabiel doorheen de jaren.

<i>Aard van de feiten</i>	Aantal afhandelingen
Aanranding van de eerbaarheid 37B	4
Afpersing - steaming 11	49
Bedreigingen 45	30
Belaging - stalking 53	2
Beschadigingen (vernielingen in het algemeen) 50	8
Diefstal dmv braak, inklimming of valse sleutel 17A	27
Diefstal door middel van geweld of bedreiging 11A	79
Diefstal met inbraak in woningen 17B	1
Diefstal waarbij wapens werden getoond of gebruikt 11B	8
Drugdealen 60D	84
Druggebruik - bezit 60	49
Gewone autodiefstal 18G	2
Gewone diefstal 18A	25
Gewone fiets- en motodiefstal 18E	6
Heling (gestolen of verduisterde voorwerpen) 27A	8
Inbreuk coronamaatregelen	24
Informaticabedrog 20J	10
Misbruik van vertrouwen 20	3
Onbekend	4
Onopzettelijke slagen en verwondingen 46A	6
Oplichting 20D	2
Opzettelijke brandstichting 47	9
Opzettelijke slagen en verwondingen 43A	86
Poging doodslag 30D	8
Poging tot diefstal dmv braak, inklimming 17C	2
Poging tot gewone diefstal 18F	5
Slagen/weerspanning aan een persoon met een openbare hoedanigheid bekleed 41C	23
Smaad 41	6
Valsheid in geschrifte 21A	2
Verboden wapendracht 36A	29
Verkrachting 37A	5
Winkeldiefstal 12	2
Witwassen 27B	2
Zedenfeiten andere 37	4
Andere	55

7. Zie onderstaande tabel voor het werkjaar 2021. De leeftijdsverdeling is stabiel de voorbije jaren. Wel wordt er voor de leeftijdscategorie 12-14 jaar een lichte stijging gemeld (van 5,5 % naar 9,4%).

<i>Instroomleeftijd</i>	Beschikking	Vonnis	Andere	Aantal	
12-14 jaar	38	4		42	9,4%
15-17 jaar	201	131	4	336	75,5%
18-20 jaar	9	58		67	15,1%
TOTAAL	248	193	4	445	100%
	55,7%	43,4%	0,9%	100%	

8. Het aantal positief afgeronde gemeenschapsdiensten bedroeg in 2021 76,6 % (ook dit is vrij stabiel t.a.v. de vorige jaren: 78,7% (2018), 77,3% (2019) en 75,4% in 2020). Bij het volledig afronden van de gemeenschapsdienst werd ofwel de gemeenschapsdienst niet opgestart (7,5%) ofwel vroegtijdig stopgezet (15,5%). De redenen van niet opgestart zijn:

<i>Reden niet gestart</i>	<i>Aantal afhandelingen</i>	
Andere	5	14,3%
Herziening maatregel wegens andere gebeurtenissen	4	11,4%
Herziening maatregel wegens nieuwe feiten	3	8,6%
Herziening maatregel zonder gekende reden	2	5,7%
Jongere is niet langer gemotiveerd	13	37,1%
Plotse onbereikbaarheid jongere	6	17,1%
Wijziging in situatie van jongere: ziekte, verhuis...	2	5,7%
TOTAAL	35	100%

Bij het niet opstarten of vroegtijdig stopzetten van de gemeenschapsdiensten is het de jeugdrechter die dit beoordeelt en hier een beslissing in neemt. Deze cijfers heb ik dan ook niet ter beschikking en moeten federaal worden opgevraagd.

9. De praktijk van het positief project is relatief nieuw. Het klopt dat er in bepaalde gevallen bij de uitvoering een aantal uren worden gepresteerd in een soortgelijke tewerkstellingsplaats als bij gemeenschapsdienst, bijv. in een zorginstelling. We spreken hier dan niet over een gemeenschapsdienst an sich, dus dit wordt momenteel dan ook niet systematisch geregistreerd.